

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП "МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДВНЗ "ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

II ВСЕУКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ
СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Маріуполь 2020

2020 >

II Всеукраїнська конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

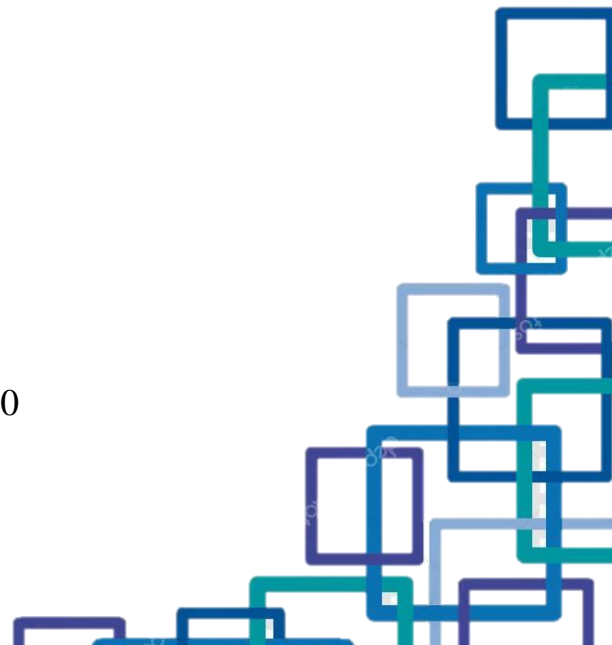

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДВНЗ «ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

ТРАВЕНЬ 2020

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.
Матеріали Всеукраїнської конференції студентів та викладачів закладів вищої та фахової
передвищої освіти. Тези доповідей учасників конференції. – Маріуполь: ВСП
«Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»,
2020 р. – 405 с.

Розглянуто на засіданні педагогічної ради ВСП «Маріупольський фаховий коледж»
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет».

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

У збірнику розміщені тези доповідей студентів та викладачів закладів вищої та
фахової передвищої освіти.

Тези друкуються у редакції авторів.

Редакційна колегія:

Литвиненко І.Ф.	- голова
Федишин О.О.	- заступник голови

Відповідальний за випуск: Тесленко Г.В.

©ВСП «Маріупольський фаховий
Коледж ДВНЗ «ПДТУ»

Ден Сяопін - ганджоуським курячим салатом з кавуном. І таке інше, таке інше, таке інше... На відміну від інших світових лідерів, які теж насолоджуються екзотичними делікатесами під час візитів до далеких країн, Тіто змушував свою обслугу записувати рецепти страв, які йому сподобалися.

А потім кухарі його розкішної резиденції на острові Бріоні відтворювали цю смакоту. Свіже м'ясо північного оленя й живих диких качок доставляли з Канади і Камбоджі...

На мальовничому Бріоні Тіто приймав не лише лідерів іноземних держав, а й суперзірок кіно - Елізабет Тейлор, Джину Лоллобриджиду, Софі Лорен, Ричарда Бартона.

За словами соратника Тіто - Джиласа, «цей селянський син, робітник і проповідник соціальної рівності, мав невгамовний апетит до розкошів. У нього було більше палаців, дач, мисливських угідь і всіляких убрань, ніж у будь-якого короля». А гідною «королевою» стала його остання дружина — красуня Йованка Будиславлевич, яка під час Другої світової була майором НВАЮ. Втім, цей шлюб закінчився трагічно. У середині 70-х Йосип звинуватив Йованку в змові і замаху на своє життя і посадив її під домашній арешт у белградському особняку. Спадкоємець Тіто, Слободан Мілошевич, не амністував її, Йованка отримала свободу лише у 2000 році.

Тіто був недоторканим авторитетом і залишився при владі до смерті. 4 травня 1980 року в Люблянці на 87-у році життя він помер.

Йосип Броз Тіто - засновник і єдиний президент соціалістичної Югославії, що правив 35 років. Після нього керівництво країною перейшло до колективного органу з представників союзників республік і автономних країв, які не змогли запобігти міжетнічним конфліктам і політичній кризі, і через десятиліття це привело до розвалу економіки, дезінтеграційних процесів, громадянських воєн і розвалу країни.

У 2005 році у Белграді видали фотоальбом під назвою «Тітов кувар» (останнє слово означає «кухарська книга»). Туди увійшли вишукані рецепти найкращих страв з усього світу. Завдяки спогадам сучасників, окремим документам і цьому фотоальбому ми можемо твердити, що смачна і вишукана кухня цікава навіть визначним тиранам ХХ століття, серед яких був і Йосип Броз Тіто.

УДК 398(=161.2):004.651

**ДІЄСЛІВНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНИХ ГОВІРКАХ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО НАРІЧЧЯ
(на матеріалі уснопоетичних текстів
Електронного архіву українського фольклору)**

*Грицевич Ю. В., кандидат філологічних наук,
асистент кафедри історії та культури української мови
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)*

Стаття присвячена аналізу діалектної дієслівної лексики на матеріалі уснопоетичних текстів Електронного архіву українського фольклору. З'ясовано семантику зафіксованих лексем. У науковий обіг уведено новий лексичний матеріал, який можна використати для подальших діалектологічних досліджень.

Ключові слова: мова фольклору, діалектна лексика, дієслово, лексико-семантична група, номінація, Електронний архів українського фольклору.

У мові дієслово виконує домінуючу роль, яка зумовлена його семантичними функціями (зокрема широкими можливостями для опису життя в його розвитку й безперервному русі), морфологічними категоріями (час, спосіб, вид, особа, рід, число, перехідність/неперехідність) та синтаксичним вживанням. Дієслово кваліфікують як частину мови, що «найчіткіше протиставляється іменникові – класові слів на позначення предметів», як «центральний клас ознакових слів, що виражають дії, процеси та стани, виступають організаційним ядром елементарного простого речення, мають активну й широку

валентність, найбільший набір морфологічних категорій і виконують в реченні основні формально-синтаксичні функції – присудка та головного члена односкладного речення».

Сучасний розвиток діалектології вимагає перегляду засад вивчення структурних рівнів говірок. Насамперед це стосується вибору джерел діалектографічного матеріалу, апробації різних методологічних принципів лінгвістичної інтерпретації говіркових елементів. У новітніх працях вектор наукового пошуку спрямовано на докладний аналіз явищ фонетичного, граматичного та лексичного рівнів крізь призму фольклорних записів. Етнографічні та фольклорні записи, в яких збережено й філологічно точно відтворено автентичне народне мовлення, уможливають висновок про доцільність їхньої наукової інтерпретації та кваліфікації з методологічних позицій діалектології.

«Для української діалектології, – на думку П. Ю. Гриценка, – як і для інших слов'янських, актуальними є проблеми: що з усієї складної структури діалектної мови необхідно досліджувати, для чого і за допомогою яких дослідницьких прийомів і процедур студіювати цей феномен». Надійну матеріальну базу для аналізу діалектної лексики забезпечили фахово записані фольклорні тексти Електронного архіву українського фольклору – спеціалізованого інтернет-комплексу для електронного розміщення і презентації фольклорних матеріалів з метою їх фахового дослідження та культурно-просвітницького використання (адреса сайту: <http://folklore-archive.org.ua/>). Електронний архів українського фольклору – перша в Україні спроба комплексного електронного архівування фольклорних реалій, здійснена в руслі кардинально нової філософії архівної праці, яка бачить архів традиційної культури не лише накопичувачем і надійним зберігачем духовних надбань народу, але також відкритим культурним інформаційним центром із вільним доступом (у мережі Інтернет) до архівних документів та широкими можливостями ефективного оперування великими масивами джерельної інформації.

Мета дослідження – охарактеризувати тематичні групи дієслівної діалектної лексики на матеріалі уснопоетичних текстів Електронного архіву українського фольклору.

Семантичну підгрупу на позначення фізіологічних та психологічних процесів та станів репрезентують номінації: **залобтіти** – засвербіти, пор.: «*А бодай тя, старостучко, й залобтіло вухо, Я співаю, я вівкаю, й то ми в роті сухо*»; **хорувати** – хворіти, пор.: «*Кажуть мені, що я хорую, Кажуть мені – лічитися. Кажуть мені, що я хорую, Кажуть – сухоти взялися*»; **банувати** – сумувати, журитися, пор.: «*То я такі чари маю, що ми дала мати, На котрого ся подивлю, буде банувати*».

Група дієслів руху та переміщення представлена номінаціями **пуцяти** – пускати, пор.: «*Єдну мати доню мала, Катеринов звала, Ой-йой-йой-йой-йой, Катаринов звала. А все доню Катерину на гульки пуцяла*»; **стрітити** – зустріти, пор.: «*Ой йшла сирітка шугами, лугами, Стрітив ї Господь Бог з двома ангелами*»; **перестати** – перегородити дорогу кому-небудь, пор.: «*Пішла баба й на перець, Перестав бабу старець. Та й припер до диревця й розсипав до зиренця*», пор. літ. **переставати** – 1. припиняти робити щось, виконувати якусь дію, займатися чим-небудь або виходити з якого-небудь стану; 2. затихати (про звуки, утворювані якою-небудь дією).

Незначний обсяг репрезентантів, які номінують процеси мовлення людей та звуконаслідування тварин: **гойкати** – кричати; гукати; кричати **гой**, пор.: «*А ходила Гандзюнейка по горі І збирала фіявойки все собі. Та й збирала фіявойки злегойка, А за нею ї батейко си гойка*», **вівкати** – співати з вигуками; вигукувати звук **і**, пор.: «*А бодай тя, старостучко, й залобтіло вухо, Я співаю, я вівкаю, й то ми в роті сухо*», «*Вівкай ци не вівкай, то ни вбзиванійко, Та я знаю дуже добре, шо ни коханійко. Вівкай чи не вівкай, я ся не вголошу, То я твою й перстенину на пальци не ношу*»; **бляти** – бекати, пор.: «*До кошари, бляючи, бляючи, Та за ними ладний легінь, в пищавку граючи*».

Номінацію дій, які спричиняють зміни в об'єкті, вербалізує одиниця **сказити** – зіпсувати; розбити, пор.: «*То ня мати й породила та й сказала фляшку, Йї то вна мене породила й на бідичю тяжку*», пор. розм. **сказити** – зробити скаженим.

Систему назв на позначення впливу творять такі лексичні одиниці: **торносити**, **поторносити** – шарпати, пошарпати, пор.: «[Василь] – файний хлопець, високо ся носить, Він не буде Марійку бити, хіба **поторносить**», «Дує вітер, дує вітер, галузьом **торносить**, Загнівався мій миленький, чи ся **перепросить**»; **турмати** – термосити, трясти, смикати, пор.: «Розплитай, братцю, косу **Та не турмай** по волосся. Бо мене мама годувала, Мене мама годувала, **Та й ня не турмала**»; **попукати** – постукати, пор.: «Ой бо прийшов Якимойко до старшого брата **Та й попукав** у віконце, бо й замкнена й хата»; **видуркувати** – вистукувати, пор.: «А я прийшла додомочку, ще'м не вспіла сісти – Свекра ходит, **видуркує**: «Йди дай волам їсти!»», «На ж тобі, сирітко, кидровий пруточок, Подуркай, **попукай** материн робочок»; **їмити** – спіймати, зловити, пор.: «То я пасла й коровиці **та й тилятка** грубі, **То ня їмив** пан лісничий у зеленім зруб!»; **зачирати** – зачерпати, пор.: «Йди, нивісто, по воду, Й по широкому броду. **Ни повні зачирай**, Сльозами доливай»; **кулакувати** – бити кулаками, пор.: «Жибрак торбу вижебрує, А все Гандзю **кулакує**. Жибрак вижебрує торбу, А все Гандзю б'є й у морду» **перепудити** – перелякати, налякати, пор.: «**Ни стій**, милий, під віконцьом, бодай 'єс ся знудив, **Ни телепай** кожуцятьом, бо 'з ня **перепудив**».

Для номінації елементів народної обрядовості використано словоформи **старостити** – бути весільним старостою, пор.: «**Бодай і старостив**, **То я прийшла** на висілля, **то'з ня ни погостив**»; **віновити** – давати придане (віно), пор.: «Й би я знала, й молодийка, що піду за вдівця, **То я би'м си віновила** сухого ялівця. А за молодого, **То би я си віновила** жита зеленого»; **дружбити** – бути головним розпорядником на весіллі, пор.: «А я **дружба**, й товаришу, й лиш би ми **дружбити**, А я тільки й ни **задружбив**, у пушки їмити»; **ладкати** – співати весільних пісень, пор.: «**Короваю**, **короваю**, **Музичийки** ти грают. **Музичиньки** ти грают, А **свашки** ти **ладкают**»

Поодинокими номенами представлено інші лексико-тематичні групи діалектизмів: **газдувати**, **газдовати** – господарювати, пор.: «З жінков било **газдувати**, гий, думо ж моя! Жінков било **газдувати**, ой та й дана-дана-дайна!»; «Вже наш син не прийде до нашої хати, Вже не бдеме разом усі **газдовати**»; **задубоніти** – затупотіти, пор.: «**Задубоніли**, **загримотіли**, **штири коні** на вборі. **Заговорила**, **защebetала** **Маруся** з **татом** в коморі».

Залучений для дослідження фактичний матеріал підтверджує думку про наявність в мові фольклору вузькодialeктних елементів, а отже, є одним із аргументів на користь того, що фольклор репрезентує один із функційних різновидів діалектного мовлення. Електронний архів українського фольклору з погляду його обсягу, інформативності, достовірності, технічної якості вважаємо цінним надбанням української фольклористики.

УДК 811.112.22

ГРАМАТИКОПОДІБНА ДЕРИВАЦІЯ У СФЕРІ ПРОФЕСІОНІМІВ

Гутнікова А.В., кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької та французької філології
Маріупольського державного університету

Мова як засіб спілкування в людському суспільстві завжди була залежна і пов'язана з еволюційними процесами, тому тема «мова і суспільство» завжди була актуальною як для соціолінгвістики, так і для лексикології і словотвору, в цілому.

Специфікація особи жіночої статі досягається за допомогою різнорівневих мовних засобів: 1. за допомогою чисто граматичних способів, точніше - за допомогою формального показника граматичного роду - артикля жіночого роду; 2. морфолого-словотворчим способом; 3. за допомогою лексико-семантичних засобів. Такий розподіл сприяє більш точній систематизації мовних засобів, які експлікують семантичний компонент "жіноча стать" в групі найменувань особи за професією (НОП), але носить дещо умовний характер в силу ряду обставин.